مؤشر الأمن لدى النساء
מדד הביטחון של נשים
Индекс безопасности женщин
WOMEN'S SECURITY INDEX

ביטחון תעסוקתי ויציבות כלכלית של נשים

الأمان الوظيفي والاستقرار الاقتصادي لدى النّساء

קואליציית מדד הביטחון של נשים:
ائتلاف مؤشر الأمن للنساء:

نساء ضد العنف
נשים נגד אלימות
WOMEN AGAINST VIOLENCE

صوت
نساء فلسطينيات مثليات
ASWAT - Palestinian Gay Women

אשה לאשה امرأة لإمرأة
מרכז פמיניסטי חיפה
المركز النسوي حيفا

كيان
تنظيم نسوي
כיאן - ארגון פמיניסטי
KAYAN-FEMINIST ORGANIZATION

פרופיל חדש

التحالف
הקואליציה
COALITION OF WOMEN FOR PEACE

ביטחון תעסוקתי ויציבות כלכלית של נשים

מבוא

המדיניות הכלכלית הניאו-ליברלית אשר הובילה לגל חמור של הפרטות בתחום השירותים החברתיים גרמה למצב שבו יותר ויותר נשים פוחדות לאבד את מקור הכנסתן. השינויים בשנים האחרונות כוללים: ירידה באחוז העובדות/ים המאוגדות/ים, עלייה במספר המועסקים\ות בחוזים אישיים, אחוז גבוה של עובדות/י קבלן. מתוך כך חל שינוי גם בחוזה פסיכולוגי, ולעובדים ולעובדות כבר אין ציפייה שמקום העבודה ייתן להן ביטחון לטווח ארוך. (בטחון תעסוקתי בעידן של אי וודאות, ז. רוזנבלט, 2010)

תהליכים אלה משפיעים הן על נשים והן על גברים. עם זאת, מעמדן של נשים בשוק העבודה בטוח אפילו פחות מאשר זה של גברים. הן מושפעות יותר מההפרטות של השירותים החברתיים, מפני שרוב העובדים במגזרים אלה הן נשים; במקרים של משבר או צמצומים הן הראשונות להיות מפוטרות ממקום העבודה. כמו כן, נשים עובדות מרוויחות פחות מגברים ונמצאות בעמדות בכירות הרבה פחות מהגברים. גורם נוסף לנחיתותן של נשים בשוק העבודה היא העובדה שרבות מהן מועסקות במשרות חלקיות, מבחירה או שלא מבחירה, לוקחות חופשות ארוכות מהעבודה כדי לטפל בתינוקות ובילדים הקטנים וכך מאבדות את מקום עבודתן.

במחקר הנוכחי רצינו לבדוק את התפקיד שיש יציבות כלכלית ותעסוקתית בחייהן של נשים בישראל.

המחקר

הממצאים הם חלק מפרויקט המחקר -"מדד הביטחון של נשים" שהוא פרויקט משותף לשישה ארגונים - כיאן, נשים נגד אלימות, אישה לאישה, פרופיל חדש, אסוואת וקואליציית נשים לשלום. המדד התבסס על ראיונות עם למעלה מ-700 נשים מקבוצות שונות: נשים יהודיות ישראליות, נשים פלסטיניות אזרחיות ישראל ונשים דוברות רוסית. המטרה המרכזית של המחקר היא לקדם שינוי בתפיסה של מהו ביטחון ובהגדרת המושג ביטחון . אם כיום משמעות הביטחון נוגעת כמעט אך ורק לתפיסה צבאית-ביטחונית-מדינית, הרי שברצוננו להציע חלופה לתפיסה הזו ולהרחיבה כך שתכלול תחומים נוספים כביטחון כלכלי, ביטחון בריאותי, אלימות במשפחה, אלימות מינית, אלימות פיזית וכיו"ב.

مؤشر الأمن لدى النساء
מדד הביטחון של נשים
Индекс безопасности женщин
WOMEN'S SECURITY INDEX

נתונים

במחקר מצאנו שהמתח הנוגע למצב הכלכלי הוא גורם מרכזי בחייהן של נשים. המחקר הראה שהמצב הכלכלי עורר חרדה לא פחות מגורמים אחרים כמו פיגוע או מלחמה.

לדעתנו, חשוב לחלק את חוסר הביטחון בנוגע למצב הכלכלי של הנשים לשני חלקים: האחד, דאגה מהמצב הכלכלי הנוכחי של האישה (סך ההכנסות שלה כרגע), והאחר, דאגה מיציבותו של המצב הכלכלי של האישה (למשל עד כמה מקורות ההכנסה בטוחים).

במחקר שאלנו את הנשים על הכנסתן האישית, על ההכנסה הכוללת של המשפחה ועל מידת הביטחון שלהן בנוגע ליציבות ההכנסות האלה.

40% מהנשים בישראל לא מרגישות שהכנסה שלהן יציבה - הן חשות חוסר ביטחון באפשרות להמשיך באותה העבודה, או שיוכלו לקבל שכר דומה בעתיד, או שימשיכו לקבל את הקצבה שמגיעה להן, ועוד. כמעט מחצית מהנשים חיות ברמה כזו או אחרת של חוסר ביטחון לגבי הכנסתן, והן מרגישות שהן יכולות לאבד את עבודתן או את הכנסתן בכל רגע. כמו כן הנשים מרגישות חוסר בטחון לגבי מקורות הכנסה נוספים כמו הכנסת בן הזוג וכו'.

הנתון הקודם מתחדד אף יותר לאור הממצא שרק 20% מהנשים חשות יציבות רבה בהתייחס להכנסותיהן. כך, רק חמישית מהנשים בטוחות לגמרי שהכנסתן לא תפגע בעתיד הקרוב.

במחקר שערכנו נמצא, כפי שנמצא גם במחקרים אחרים, כי שוק העבודה אינו מאיר פנים לנשים מבוגרות. אמנם, רמת הביטחון התעסוקתי של נשים עולה מעט בגיל 35 אך אחרי גיל 45 נמצא שתחושת היציבות שלהן לגבי ההכנסה פוחתת, ולא עולה. הדבר לא מפתיע לאור הנתונים על אבטלת נשים בגיל זה ולאור האופן בו נשים חוות את מצב שוק העבודה. על פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אחרי גיל 55 קיימת ירידה של 20% באחוז הנשים המועסקות בשוק העבודה.

בשלב השני החלטנו לבדוק עד כמה חוסר יציבות כלכלית משפיע על רמת הביטחון הכללית של האישה, האם איכות החיים שלה נפגעת מכך, ואם כן, עד כמה היא נפגעת. הממצאים חד-משמעיים. הן רמת ההכנסה הנוכחית והן הביטחון בהכנסה נמצאו קשורים בקשר מובהק עם תחושת ביטחון כללית ועם איכות החיים. זאת בניגוד לגורמים אחרים בחיי האישה שבהם לא נמצא קשר מובהק לתחושת ביטחון כללית ולאיכות החיים (כמו נישואין, ילדים, חוסר בטחון ממלחמה ועוד).

מן הנתונים לעיל מסתבר שאיכות החיים מושפעת יותר מרמת ההכנסה הנוכחית מאשר רמת היציבות הכלכלית, למרות ששני המשתנים מובהקים.. עוד מסתבר שבנוגע לרמת המתח של נשים התמונה הפוכה: ליציבות הכלכלית השפעה חזקה יותר מאשר לרמת ההכנסה הנוכחית.

ככל שרמת ההכנסה גבוהה יותר ורמת היציבות הכלכלית גבוהה יותר, כך עולה איכות החיים (קורלציות 0.35 ו-0.38 בהתאמה).

ככל שרמת ההכנסה נמוכה יותר ורמת היציבות הכלכלית נמוכה יותר כך עולה המתח. (קורלציות של 0.17 ו-0.12 בהתאמה).

אחוז הנשים המדווחות על איכות חיים בינונית וגבוהה על פי רמת הכנסה נוכחית

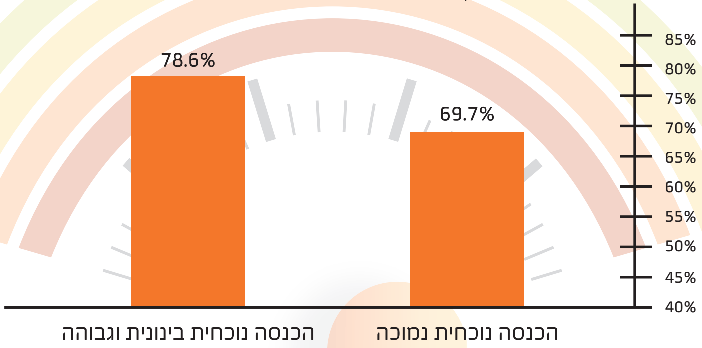

אחוז הנשים המדווחות על איכות חיים בינונית וגבוהה על פי רמת היציבות הכלכלית

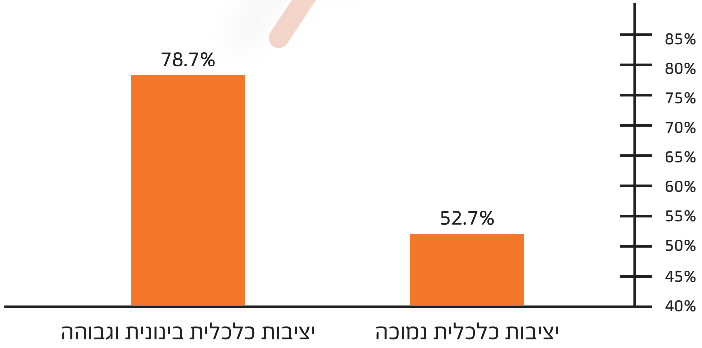

مؤشر الأمن لدى النساء
מדד הביטחון של נשים
Индекс безопасности женщин
WOMEN'S SECURITY INDEX

אחוז הנשים המדווחות על רמת מתח גבוהה על פי רמת היציבות הכלכלית

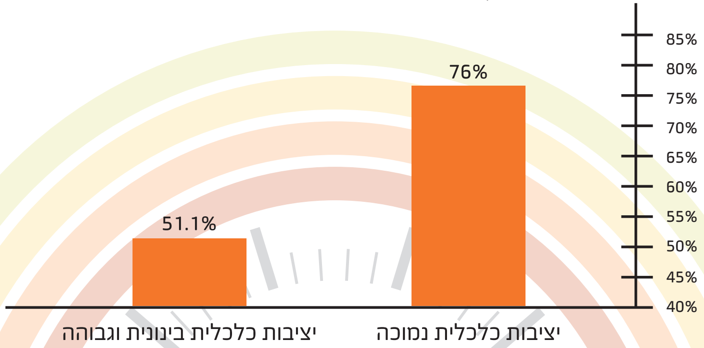

אחוז הנשים המדווחות על רמת מתח גבוהה על פי רמת הכנסה נוכחית

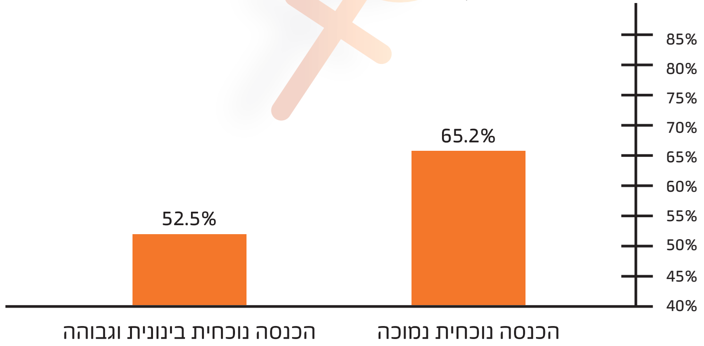

השפעות של לאום ומוצא

מצבן של נשים יהודיות ופלסטיניות בשוק העבודה אינו דומה. על פי דוח של משרד ראש הממשלה משנת 2011, רק 27% מהנשים הפלסטיניות עובדות בשכר מחוץ למשק ביתן. התמונה אפילו עגומה יותר לפי דוח של "מכון ברוקדייל" משנת 2009 על תעסוקת נשים ערביות, שמצא שרק 18.7% מהנשים הפלסטיניות בגילאי 18-64 עובדות, לעומת 65.4% מהנשים היהודיות.

נשים פלסטיניות נתקלות בקשיים רבים במציאת עבודה ובהתקדמות בעבודה. כמו כן, המחקר שלנו מראה כי ההכנסות של נשים פלסטיניות נמוכות יותר מההכנסות של נשים יהודיות.

רמת הכנסה על פי לאום

	יהודיות	פלסטיניות
הכנסה נמוכה	39.5%	86.3%
הכנסה בינונית- גבוהה	60.5%	13.7%

עם זאת, במחקר שלנו נמצא כי אין הבדל ברמת חוסר הביטחון התעסוקתי בין נשים יהודיות לבין נשים פלסטיניות, בין נשים מזרחיות ואשכנזיות לבין נשים ילידות הארץ ומהגרות.

המחקר שלנו חשף כי מצבן של נשים עם מוגבלויות חמור מזה של כל הנשים ללא מוגבלויות. נשים עם מוגבלויות חוות רמת מתח גבוהה יותר, הן מרוויחות פחות ושיעור התעסוקה שלהן נמוך יותר - 69% מהן חוות חוסר יציבות במקורות ההכנסה שלהן, לעומת 38.5% מבין נשים ללא מוגבלויות.

مؤشر الأمن لدى النساء
מדד הביטחון של נשים
Индекс безопасности женщин
WOMEN'S SECURITY INDEX

השפעה ומשמעות של חוסר ביטחון כלכלי בחייהן של נשים

נשים רבות נמצאות כל הזמן בפחד וחרדה מהעתיד הכלכלי שלהן. הדבר מונע מהן את היכולת לתכנן כלכלית לטווח ארוך, ועלול לגרום לנשים להישאר בתוך מערכות יחסים בעיתיות כדי להשיג מעט יציבות כלכלית (נייר עמדה בנושא: "אלימות כלכלית במערכת יחסים זוגית - הגדרת התופעה ופתרונות", איתך-מאכי, יוני 2012). נשים שעתידן הכלכלי לא בטוח, שאינן בטוחות ביציבות הכלכלית שלהן, מתמודדות גם עם תחושת חרדה וגם עם הקשיים שבתכנון החיים והיכולת לעמוד בהתחייבויות כלכליות לטווח הארוך.

השלכות על מדיניות

הממצאים במחקר שלנו מלמדים שיציבות כלכלית לאורך זמן חשובה לא פחות מרמת הכנסה שאותה נהוג בדרך כלל להדגיש. לכן, יש צורך להביא בחשבון את ההיבט של יציבות כלכלית בעת תכנון מדיניות וגיבושה.

בנוסף, הממצאים במחקר שלנו ושל גופי מחקר אחרים מלמדים שיש פערים גדולים ברמת ההכנסה בין נשים יהודיות לבין נשים ערביות ויש צורך לעשות כל מאמץ כדי לסגור פער זה.

אנו מציעות כי למדידת תל"ג, לרמת העוני והפערים בהכנסות יצורף מדד של יציבות הכנסות כגורם מכריע בגישה לביטחון הכלכלי של נשים וגברים בישראל. לכן, אנו מציעות כי ברמת המדיניות יש חשיבות לנקיטת צעדים שיגבילו תעסוקה באמצעות חברות כוח אדם, לחתימה על חוזים ארוכי טווח ולהבטחת יציבות תעסוקתית לכל העובדים, במיוחד לנשים.

בשדה החברה האזרחית\ארגונים לשינוי חברתי אנו רואות חשיבות רבה בעידוד עובדות להתארגן ולהשיג הסכמי עבודה קיבוציים שיבטיחו להן ביטחון כלכלי לאורך זמן, וישמשו דוגמה להעסקה הוגנת ומחויבות לתנאי עבודה מעודדי ביטחון.

مؤشر الأمن لدى النساء
מדד הביטחון של נשים
Индекс безопасности женщин
WOMEN'S SECURITY INDEX

סיכום

40% מהנשים בישראל לא מרגישות שהכנסה שלהן יציבה - הן לא בטוחות שיוכלו להישאר באותה העבודה או לקבל שכר דומה בעתיד, שימשיכו לקבל את הקצבה שמגיעה להן וכיו"ב. במילים אחרות, כמעט מחצית מהנשים חיות ברמה כזו או אחרת של חוסר ביטחון לגבי הכנסתן והן מרגישות שהן יכולות לאבד את עבודתן או את הכנסתן בכל רגע. כמו כן הנשים מרגישות חוסר בטחון לגבי מקורות הכנסה נוספים כמו הכנסת בן הזוג וכיו"ב.

הממצאים חד-משמעיים מאוד: הן רמת ההכנסה הנוכחית והן הביטחון בהכנסה נמצאו קשורים בקשר מובהק הן עם תחושת ביטחון כללית והן עם איכות החיים.

ככל שרמת ההכנסה גבוהה יותר ורמת היציבות הכלכלית גבוהה יותר, כך עולה איכות החיים.
ככל שרמת ההכנסה נמוכה יותר ורמת היציבות הכלכלית נמוכה יותר, כך עולה המתח.

ברמת ההכנסה המחקר מראה על הבדלים דרמטיים בין נשים יהודיות לפלסטיניות. בקרב היהודיות 60.5% הן בעלות הכנסה בינונית וגבוהה, לעומת 13.5% בקרב הנשים הפלסטיניות. לא נמצא הבדל מובהק בין יהודיות לפלסטיניות ברמת חוסר הביטחון הכלכלי.

לאור הממצאים במחקר זה אנו מציעות כי יחד עם מדידת תל"ג, רמת העוני ופערים בהכנסות, יש להתייחס ליציבות הכנסות כגורם מכריע בגישה לביטחון הכלכלי של נשים (וגברים) בישראל.

ברמת המדיניות- חשוב לנקוט צעדים כדי להגביל תעסוקה באמצעות חברות כוח אדם, ולפעול לחתימת חוזים ארוכי טווח ולהבטחת יציבות מסוימת לכל עובד, במיוחד לנשים.

למידע נוסף על פרויקט "מדד הביטחון של נשים"
ניתן ליצור קשר במייל: women.network1@gmail.com
וגם לעקוב אחרי הפעילויות שלנו בפייסבוק: "מדד הביטחון של נשים"

مؤشر الأمن لدى النساء
מדד הביטחון של נשים
Индекс безопасности женщин
WOMEN'S SECURITY INDEX

الأمان الوظيفي والاستقرار الاقتصادي لدى النّساء

مقدّمة

إنّ السّياسة الاقتصاديّة النّيوليبراليّة التي جاءت بموجة خطيرة من الخصخصات التي طالت مُختلف الخدمات الاجتماعيّة أدّت إلى وضع يخاف فيه عدد أكبر من النّساء خسارةَ مصادر رزقهنّ. تشمل التّغييرات في السّنوات الأخيرة: انخفاضًا في نسبة العاملين والعاملات الأعضاء في النّقابات، وارتفاعًا في عدد الموظّفين والموظّفات ذوي عقود شخصيّة، ونسبة عالية من العاملات والعاملين المتعاقدين. من هنا، فقد طرأ تغيير أيضًا على العقود السّيكولوجيّة، إذ لم يعد يتوقّع العاملون والعاملات أن يزوّدهم مكان العمل بأمان طويل الأمد (الأمان الوظيفي في عهد من انعدام اليقين، ز. روزنبلاط، 2010).

تؤثّر هذه الإجراءات على النّساء والرّجال معًا. مع ذلك، فإنّ مكانة المرأة في سوق العمل أقلّ أمانًا من مكانة الرّجل. فإنّ النّساء يتأثّرن بقدر أكبر من خصخصة الخدمات الاجتماعيّة، لأنّ غالبيّة العاملين في هذه القطاعات من النّساء؛ في حال وجود أزمة أو تقليصات، فإنّ النّساء هنّ أوّل من تتمّ إقالتهنّ من أماكن العمل. إضافة إلى ذلك، فإنّ النّساء العاملات يجنين مالًا أقلّ من الرّجال ويتبوّأن المناصب العليا بقدر أقلّ من الرّجال. عامل آخر يساهم في دونيّة النّساء في سوق العمل هو أنّه يتمّ تشغيل الكثيرات منهنّ بوظائف جزئيّة، باختيارهنّ أو دون اختيارهنّ، كما وأنّهنّ يأخذن عطل طويلة من العمل للاعتناء بالرّضّع والأطفال الصّغار، ممّا قد يؤدّي إلى خسارتهنّ لوظائفهنّ.

لقد حاولنا في البحث التالي أن نفحص الدّور الذي يلعبه الاستقرار الاقتصادي والوظيفي في حياة النّساء في إسرائيل.

البحث

هذه المكتشفات هي عبارة عن جزء من مشروع البحث - «مؤشّر الأمان لدى النّساء»، وهو مشروع مشترك لستّ جمعيّات - كَيان، نساء ضد العنف، إيشاه لإيشاه، بروفيل جديد، أصوات وتحالف النّساء من أجل السّلام. يعتمد المؤشّر على مقابلات تمّ عقدها مع ما يزيد عن 700 امرأة من مختلف المجموعات السّكانيّة، نساء يهوديّات إسرائيليّات، نساء فلسطينيّات مواطنات في إسرائيل ونساء من متكلّمات اللّغة الرّوسيّة. إنّ الهدف الأساسي للبحث هو تعزيز التّغيير في مفهوم ماهيّة الأمان وتعريف مصطلح الأمان.

إذا كان معنى الأمان اليوم يكاد لا يرتبط إلّا بالمجال العسكري - الأمني - السّياسيّ، فبودّنا أن نطرح بديلًا لوجهة النّظر هذه وتوسيعها كي تشمل مجالات أخرى كالأمان الاقتصادي، والأمان الصّحي، والعنف داخل العائلة، والعنف الجنسي، والعنف الجسدي وما إلى ذلك.

المُعطيات

وجدنا في هذا البحث أنّ التوتّر السّائد بخصوص الوضع الاقتصادي يشكّل عاملًا مركزيًّا في حياة النّساء. يشير البحث إلى أنّ الوضع الاقتصادي يولّد تخوّفات لا تقلّ حدّتها عن عوامل أخرى كحدوث هجوم أو حرب.

برأينا، من المهم تقسيم انعدام الأمان بخصوص الوضع الاقتصادي للنّساء إلى قسمين: من جهة، القلق حيال الوضع الاقتصادي الحالي للمرأة (حاصل جمع الدّخل الآني)، والقلق حيال استقرار الوضع الاقتصادي للمرأة من جهة أخرى (مثلًا، درجة أمان مصادر الدّخل).

سألنا النّساء في هذا البحث حول الدّخل الشّخصي، والدّخل العام للعائلة وحول درجة الأمان التي يشعرن بها حيال استقرار مصادر الدّخل هذه.

40% من النّساء في إسرائيل لا يشعرن بأنّ مصادر دخلهنّ مستقرّة - فإنّهن يشعرن بانعدام للأمان حول الاستمرار بنفس الوظيفة، أو حول قدرتهم على الحصول على دخل مشابه في المستقبل، أو حول استمرار الحصول على الاستحقاقات التي تحقّ لهنّ وغيرها من الأمور. نصف النّساء يشعرن بقدر معيّن من انعدام الأمان بخصوص مصدر الدّخل، ويشعرن بأنهن قد يخسرن وظائفهنّ في أيّ لحظة. إضافة إلى ذلك، تشعر النّساء بانعدام الأمان بخصوص مصادر الدّخل الإضافيّة، مثل مصادر دخل شركائهنّ وما إلى ذلك.

يُصبح المعطى السّابق أكثر حدّةً على ضوء المُكتشف الذي يشير إلى أنّ 20% فقط من النّساء يشعرن باستقرار إلى حدّ كبير فيما يتعلّق بمصادر الدّخل. أي أنّ خُمس النّساء فقط يشعرن بشكل قاطع بأنّ مصادر دخلهنّ لن تتضرّر في المُستقبل القريب.

لقد وجدنا في البحث الذي أجريناه، وقد أسفرت أبحاث أخرى عن نتائج مشابهة، أنّ سوق العمل لا يرحّب بالنّساء الأكبر سنًّا. صحيح أنّ مستوى الاستقرار الوظيفي يرتفع لدى النّساء بعض الشّيء بعد سنّ الخامسة والثّلاثين، لكنّ بعد سنّ الخامسة والأربعين ينخفض إحساسهنّ بالاستقرار حيال مصادر الدّخل، ولا يرتفع بعدئذ. ليس الأمر مفاجئًا على ضوء المعطيات بخصوص نسبة البطالة لدى النّساء في هذا العمر، وعلى ضوء الطّريقة التي تعيش فيها النّساء الوضع القائم في سوق العمل. فبحسب لجنة الإحصاء المركزيّة، يطرأ انخفاض بنسبة 20% على عدد النّساء اللّواتي يتمّ توظيفهنّ في سوق العمل بعد سنّ الخامسة والخمسين.

في المرحلة الثّانية قرّرنا فحص مدى التّأثير الذي يملكه انعدام الاستقرار الاقتصاديّ على مستوى الأمان العام لدى المرأة: هل يتضرّر مستوى معيشتها نتيجة لذلك، وإذا كان الأمر كذلك، فما مدى الضّرر؟ لقد كانت النّتائج قاطعة. وجدنا أنّ لمستوى الدّخل الحالي ولمستوى أمان الدّخل ارتباطًا وثيقًا بالإحساس بالأمان العام وبمستوى المعيشة، وذلك بعكس العوامل الأخرى في حياة المرأة، والتي لم يتم إيجاد علاقة واضحة بينها وبين إحساس المرأة بالأمان العام وبين بمستوى معيشتها (كالزّواج، والأطفال، وانعدام الأمان بسبب الحرب وغيرها).

مؤشر الأمن لدى النساء
מדד הביטחון של נשים
Индекс безопасности женщин
WOMEN'S SECURITY INDEX

يتّضح من المعطيات أعلاه أنّ مستوى المعيشة يتأثّر بشكل أكبر من مستوى الدّخل الحاليّ، مقارنة بمستوى الاستقرار الاقتصادي، مع أنّ للمتغيّرين علاقة واضحة. كما ويتّضح أنّه، وبخصوص درجة التّوتر لدى النّساء، فإنّ الصّورة عكسيّة: للاستقرار الاقتصادي تأثير أكثر حدّةً مقارنة بتأثير مستوى الدّخل الحاليّ.

كلّما ارتفع مستوى الدّخل وارتفعت درجة الاستقرار الاقتصاديّ، فإنّ مستوى المعيشة يرتفع أيضًا (درجات ارتباط مقدارها 0.35 و 0.38، على التّوالي).

كلّما انخفض مستوى الدّخل وانخفضت كذلك درجة الاستقرار الاقتصاديّ، فإنّ درجة التّوتّر ترتفع كذلك (درجات ارتباط مقدارها 0.17 و 0.12، على التّوالي).

نسبة النّساء اللّواتي أشرن إلى مستوى معيشة متوسّط ومرتفع وتوزيعهنّ بحسب مستوى الدّخل الحالي

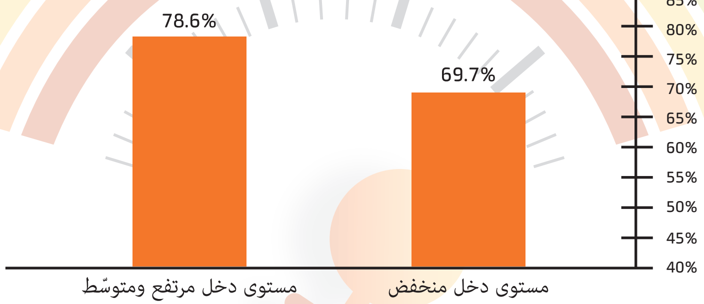

نسبة النّساء اللّواتي أشرن إلى مستوى معيشة متوسّط ومرتفع وتوزيعهنّ بحسب درجة الاستقرار الاقتصادي

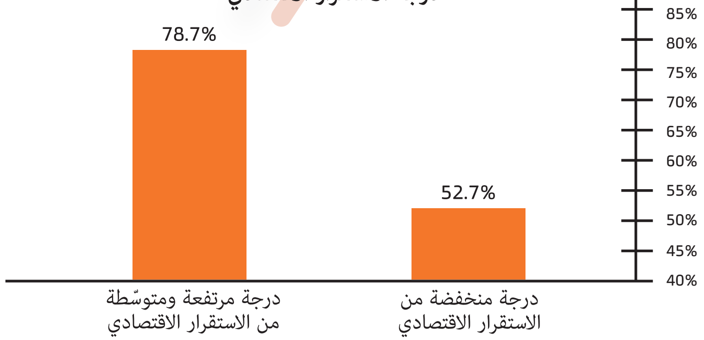

نسبة النّساء اللّواتي أشرن إلى درجة توتّر عالية وتوزيعهنّ بحسب درجة الاستقرار الاقتصادي

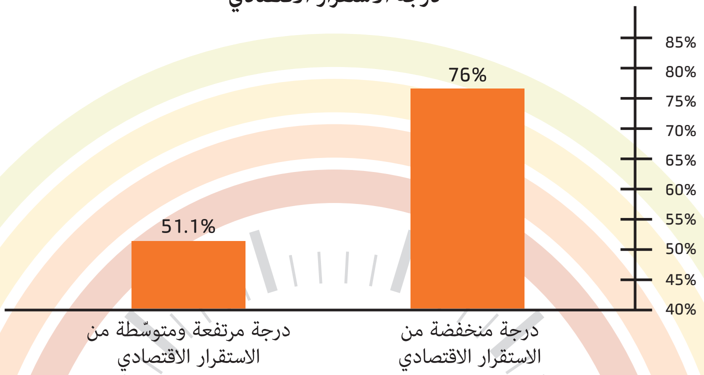

نسبة النّساء اللّواتي أشرن إلى درجة توتّر عالية وتوزيعهنّ بحسب مستوى الدّخل الحالي

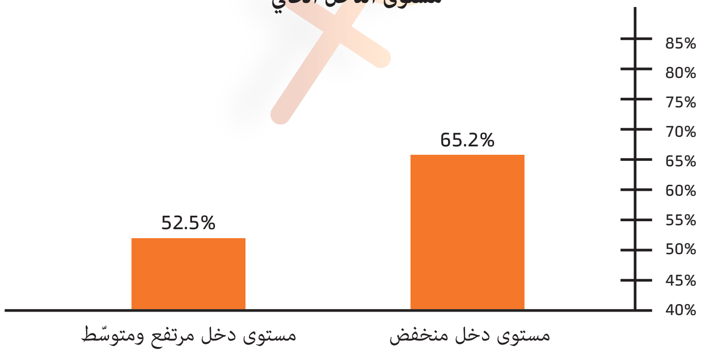

مؤشر الأمن لدى النساء
מדד הביטחון של נשים
Индекс безопасности женщин
WOMEN'S SECURITY INDEX

تأثيرات القوميّة والأصل

يختلف وضع النّساء اليهوديّات عن وضع النّساء الفلسطينيّات في سوق العمل. فبحسب تقرير لمكتب رئيس الحكومة يعود للعام 2011، تعمل فقط 27% من النّساء الفلسطينيّات مقابل أجرة خارج البيئة المنزليّة. تصبح الصّورة أكثر كآبة عند قراءة تقرير "معهد بروكدايل" من عام 2009 والذي تناول توظيف النّساء العربيّات، حيث وجد التّقرير أنّ 18.7% فقط من النّساء الفلسطينيّات اللّواتي تتراوح أعمارهنّ بين 18 و 64 عامًا يعملن، مقارنة بـ65.4% لدى النّساء اليهوديّات.

تواجه النّساء الفلسطينيّات صعوبات عديدة في إيجاد العمل وفي التّقدّم في العمل. إضافة إلى ذلك، فإنّ البحث الذي أجريناه يشير إلى أنّ دخل النّساء الفلسطينيّات أكثر انخفاضًا من دخل النّساء اليهوديّات.

نسبة الدّخل بحسب القوميّة

	يهوديّات	فلسطينيّات
دخل متدنّ	39.5%	86.3%
دخل متوسّط - مرتفع	60.5%	13.7%

مع ذلك، فقد رأينا في البحث الذي أجريناه أنّه لا فرق في مستوى انعدام الأمان الوظيفي بين النّساء اليهوديّات والفلسطينيّات، أو بين النّساء الشّرقيات والأشكناز أو بين النّساء اللّواتي ولدن في البلاد والمهاجرات.

يكشف هذا البحث أنّ وضع النّساء المُعوّقات أكثر صعوبة من وضع النّساء غير المُعوّقات، حيث تعيش النّساء المُعوّقات درجات توتّر أعلى، ويجنين مالًا أقلّ، إضافة إلى أنّ نسبة توظيفهنّ منخفضة أكثر. 69% منهنّ يعشن في حالة انعدام استقرار بخصوص مصادر الدّخل، مقارنة مع 38.5% من النّساء غير المُعوّقات.

تأثيرات انعدام الأمان الاقتصادي وما يعنيه ذلك في حياة النّساء

تجد العديد من النّساء أنفسهنّ في حالة من الخوف والتّوتّر الدّائم حيال مستقبلهنّ الاقتصاديّ. يمنعهنّ ذلك من إمكانيّة التّخطيط الاقتصادي بعيد الأمد، وقد يؤدّي بالنّساء إلى البقاء داخل علاقات فيها إشكاليّات بغية الحصول على شيء من الاستقرار الاقتصادي (ورقة موقف حول الموضوع: "العنف الاقتصادي في العلاقات الزّوجيّة - تعريف الظّاهرة وطرح حلول"، إيتاخ - معكِ، حزيران 2012). إنّ النّساء اللّواتي لديهنّ مستقبل اقتصاديّ غير مؤكّد، والنّساء اللاّتي لسن على يقين من استقرارهنّ الاقتصادي، يواجهن أيضًا شعورًا بالخوف ويواجهن صعوبات في تخطيط الحياة وفي القدرة على الصّمود أمام الالتزامات الاقتصاديّة طويلة الأمد.

التّأثيرات على السّياسة

تشير مُكتشفات هذا البحث إلى أنّ الاستقرار الاقتصادي طويل الأمد هو على نفس القدر من الأهمّيّة مقارنة بمستوى الدّخل نفسه، مع أنّ المتغيّر الأخير هو الذي يتم إبرازه عمومًا. لذا، علينا أن نأخذ بالحسبان جانب الاستقرار الاقتصادي ساعة تخطيط وبلورة أيّ سياسات.

علاوة على ذلك، فإنّ المُكتشفات في بحثنا وفي أبحاث المعاهد الأخرى تشير إلى وجود فجوات عميقة بين مستويات الدّخل لدى النّساء اليهوديّات والنّساء الفلسطينيّات، وتعلّمنا أنّ علينا أن نبذل جميع الجهود الممكنة لتقليص هذه الفجوة.

إنّنا نقترح أن يُضاف مؤشّرٌ آخر لمؤشّرات النّاتج القومي الإجمالي، ومستوى الفقر والفجوات في مستويات الدّخل، وهو مؤشّر استقرار الدّخل، بصفته عاملًا حاسمًا في الأمان الاقتصادي لدى النّساء والرّجال في إسرائيل.

إنّنا نقترح أنّه، وعلى الصّعيد السّياسيّ، هنالك أهمّيّة لاتّخاذ خطوات تحدّ من التّوظيف من خلال وكلاء الموارد البشريّة، وأهمّيّة كذلك للتّوقيع على عقود عمل طويلة الأمد ولتأمين الاستقرار الوظيفي لجميع العاملين، خاصّة النّساء منهنّ.

في مجال المُجتمع المدني / جمعيّات التّغيير الاجتماعي، فإنّنا نرى أنّ هنالك أهمّيّة بالغة في عمليّة تشجيع العاملات على التنظّم والحصول على عقود عمل جماعيّة تؤمّن لهنّ استقرارًا اقتصاديًّا طويل الأمد، لتكون هذه الأماكن قدوة للتّوظيف العادل وللالتزام بظروف توظيف تدعم وجود الأمان.

مؤشر الأمن لدى النساء
מדד הביטחון של נשים
Индекс безопасности женщин
WOMEN'S SECURITY INDEX

تلخيص

40% من النّساء في إسرائيل يشعرن بأنّ مصادر دخلهنّ ليست مستقرّة - حيث أنّهن لسن على يقين من قدرتهنّ على البقاء في نفس الوظيفة والحصول على نفس الدّخل في المستقبل، أو أنّهنّ سوف يستمررن بالحصول على نفس الاستحقاقات التي تحقّ لهنّ وما إلى ذلك. بكلمات أخرى، تعيش نصف النّساء تقريبًا بحالة معيّنة من انعدام الاستقرار حيال مصادر الدّخل، ويشعرن أنّهنّ قد يفقدن أماكن عملهنّ أو مصادر دخلهنّ بأي لحظة. كذلك، فإنّ النّساء يشعرن بانعدام الأمان حيال مصادر الدّخل الأخرى كدخل الشّركاء في العلاقة الزّوجيّة وغيرها.

إنّ مُكتشفاتنا حاسمة جدًّا: لقد وجدنا أنّ كلًّا من مستوى الدّخل الحاليّ ودرجة أمان الدّخل يرتبطان ارتباطًا وثيقًا بالشّعور بالأمان العام وبمستوى المعيشة.

كلّما ارتفع مستوى الدّخل وارتفعت درجة الاستقرار الاقتصاديّ، فإنّ مستوى المعيشة يرتفع أيضًا

كلّما انخفض مستوى الدّخل وانخفضت كذلك درجة الاستقرار الاقتصاديّ، فإنّ درجة التّوتّر ترتفع كذلك.

بخصوص مستويات الدّخل، يُظهر البحث فروقات كبيرة بين النّساء اليهوديّات والفلسطينيّات، حيث أنّه لـ 60.5% من النّساء اليهوديّات دخل متوسّط ومرتفع، مقارنة مع 13.5% من النّساء الفلسطينيّات. لم نجد اختلافًا واضحًا بين النّساء اليهوديّات والفلسطينيّات بخصوص مستوى انعدام الأمان الاقتصادي.

على ضوء مُكتشفات هذا البحث، إنّنا نقترح أنّه، وبالإضافة إلى مؤشّرات النّاتج القومي الإجمالي، ومستوى الفقر والفجوات في مستويات الدّخل، تتمّ معالجة متغيّر استقرار الدّخل بصفته عاملًا حاسمًا في الأمان الاقتصادي لدى النّساء (والرّجال) في إسرائيل.

أمّا فيما يخصّ المجال السّياسيّ - من المهمّ اتّخاذ خطوات تحدّ من التّوظيف من خلال وكلاء الموارد البشريّة، وأهمّيّة كذلك للتّوقيع على عقود عمل طويلة الأمد ولتأمين درجة ما من الاستقرار لكلّ العاملين، وخاصّة النّساء منهنّ.

لمعلومات اضافية حول مشروع "مؤشر الأمن لدى النساء"

يمكن التواصل معنا عبر البريد الإلكتروني: women.network1@gmail.com

ومتابعتنا عبر صفحة الفيسبوك: "مؤشر الأمن والأمان لدى النساء"

مؤشر الأمن لدى النساء
מדד הביטחון של נשים
Индекс безопасности женщин
WOMEN'S SECURITY INDEX

פרויקט מדד הביטחון של נשים נתמך בנדיבותם של קרן הכנסייה הנורווגית וקרן אנה פרנק

ANNE FRANK-Fonds

NORWEGIAN CHURCH AID
actalliance